

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 564/2024-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **obce Krpeľany**, Štefánikova 7, Krpeľany, IČO 00 316 750, zastúpenej Advokátska kancelária Kohútová Bérešová, spol. s r. o., Štefánikova 18, Bratislava, proti postupu Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-5S/39/2018 (pôvodne Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 5S/39/2018) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-5S/39/2018 (pôvodne Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 5S/39/2018) **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Správnemu súdu v Bratislave **prikazuje** v konaní sp. zn. BA-5S/39/2018 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie **2 000 eur**, ktoré **je** Správny súd v Bratislave **povinný** vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Správny súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenu Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 16. októbra 2024 a prijatou na ďalšie konanie uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 564/2024-14 z 5. novembra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Správneho súdu v Bratislave (ďalej len „správny súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. BA-5S/39/2018 (ďalej aj „napadnuté konanie“) [pôvodne Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5S/39/2018]. Navrhuje v napadnutom konaní správneho súdu prikázať konať bez zbytočných prietahov a domáha sa priznania primeraného finančného zadostučinenia 3 325 eur, ako aj náhrady trov konania spojených s podaním ústavnej sťažnosti.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka v napadnutom konaní vystupuje v procesnom postavení žalobkyne vo veci správnej žaloby na krajskom súde podanej 5. marca 2018 proti žalovanému Ministerstvu životného prostredia Slovenskej republiky, Námestie Ľudovíta Štúra 1, Bratislava (ďalej len „žalovaný“), o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 8769/2017-1.7.1 (41/2017 – rozkl.) z 15. decembra 2017 podľa § 6 ods. 2 písm. a) a § 177 a nasl. Správneho súdneho poriadku (ďalej aj „SSP“).

3. K doterajšiemu priebehu napadnutého konania sťažovateľka uviedla, že po podaní správnej žaloby krajský súd túto poslal žalovanému na vyjadrenie 21. septembra 2018 (žalovaný sa k nej vyjadril 27. novembra 2018 a intervenient sa k nej vyjadril 22. marca 2019) a následne krajský súd až 5. decembra 2019 odoslal vyjadrenie žalovaného na repliku sťažovateľke [toho istého dňa sťažovateľke zaslal na vedomie aj vyjadrenie účastníka konania – Národnej diaľničnej spoločnosti (ďalej len „NDS“)]. Sťažovateľka zaslala repliku krajskému súdu 7. januára 2020. Ďalej uviedla, že krajský súd jej potom až 4. mája 2021 zaslal vyjadrenia NDS (ktoré boli krajskému súdu doručené 10. júna 2020 a 3. mája 2021). To bol zároveň posledný úkon vykonaný krajským súdom.

4. Pokiaľ ide o napadnuté konanie vedené už správnym súdom, k tomu sťažovateľka uviedla, že 7. júna 2023 bol spis v jej veci pridelený do oddelenia Správna agenda senátna a bol pridelený na prejednanie a rozhodnutie sudcovi správneho súdu 4S. Ďalej uviedla, že generovanie senátu bolo následne uskutočnené 22. mája 2024 a toho istého dňa bol spis pridelený do oddelenia Správna agenda senátna na prejednanie a rozhodnutie sudcovi správneho súdu 7S.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka vo vzťahu k napadnutému konaniu namieta primárne úplnú nečinnosť správneho súdu (resp. pred ním aj nečinnosť krajského súdu, vo vzťahu ku ktorému namieta aj jeho neefektívnu činnosť). Argumentuje tým, že krajský súd od podania správnej žaloby vo veci

až do účinnosti novej súdnej mapy (teda do prechodu právomoci vo veci konať a rozhodnúť na správny súd) vo veci nevykonali žiadny významnejší úkon (keďže jednotlivé procesné úkony spočívali len v zasielaní vyjadrení a aj to so značným časovým odstupom). Vo vzťahu k správneému súdu navyše namieta, že tento od svojho vzniku v danej veci nevykonali žiadne úkony, teda je od júna 2023 až do podania ústavnej sťažnosti už viac ako rok vo veci úplne nečinným. Poukázala na to, že v dôsledku toho nielenže nebolo vydané žiadne meritórne rozhodnutie vo veci, ale zároveň nebolo ani len vykonané žiadne pojednávanie, a tak stav jej právnej neistoty trvá už viac ako 6 a pol roka.

III.

Vyjadrenie správneho súdu

6. Správny súd vo svojom vyjadrení sp.zn. 1SprV/369/2024 doručenom ústavnému súdu 20. novembra 2024 okrem zhrnutia doterajšieho priebehu napadnutého konania v podstatnom uviedol, že súčasnému zákonnému sudcovi bol spisový materiál v predmetnej veci odovzdaný 7. júna 2024 a ide už v poradí o tretieho sudcu spravodajcu vo veci. Ďalej poukázal na veľký počet iných súčasne pridelených spisov. K právnej zložitosti veci uviedol, že ide o štandardnú agendu správnych súdov týkajúcu sa posudzovania vplyvov na životné prostredie, ku ktorej existuje relatívne ustálená rozhodovacia prax (predmetom je prieskum rozhodnutia žalovaného, ktorým došlo k nevyklúčeniu odkladných účinkov rozkladov a k zamietnutiu rozkladov). Zároveň však poukázal aj na istú náročnosť konania spočívajúcu v tom, že je v ňom viac ako 800 ďalších účastníkov konania. K doterajšiemu priebehu napadnutého konania uviedol, že po podaní správnej žaloby sťažovateľky 5. marca 2018 bol 4. mája 2018 žalovaný vyzvaný, aby sa k nej vyjadril a aby predložil administratívny spis (žalovaný sa vyjadril 26. novembra 2018 a 21. marca 2019 sa k žalobe vyjadrila aj NDS). Krajský súd uznesením č. k. 5S/39/2018-383 z 29. októbra 2019 zamietol návrh sťažovateľky na priznanie odkladného účinku žalobe a následne sa sťažovateľka (po predchádzajúcej výzve súdu) 5. januára 2020 k veci vyjadrila. Podaniami z 5. júna 2020 a z 3. mája 2021 sa vyjadrila NDS a krajský súd výzvami zo 4. mája 2021 preposielal písomné vyjadrenia účastníkom konania. Na základe uvedeného uzavrel, že v období od podania správnej žaloby do mája 2021 postupoval krajský súd vo veci plynule (doručoval podania). Následne bol súd vo veci nečinný. Vo vzťahu k súčasnej fáze napadnutého konania uviedol, že správny súd zisťoval a stále zisťuje aktuálny stav účastníkov konania (kvôli tomu, že od času podania správnej žaloby sa tento rozsah ďalších účastníkov konania mohol zásadne zmeniť v dôsledku ich úmrtia, scudzovacích zmlúv a podobne). Ako dôvod dosiaľ právoplatne neukončeného konania správny súd uviedol práve veľký počet ďalších účastníkov konania. Na záver opakovane poukázal na množstvo pridelených agendy (a to aj z iných súdov v súvislosti s účinnosťou tzv. novej súdnej mapy) a na nedostatočný počet aktívnych sudcov na správnom súde (aktívnych 30 z celkového počtu 44).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou

sťažnosťou a so stanoviskom správneho súdu, ako aj s obsahom na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

8. Podstata argumentácie sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom správneho súdu (resp. predtým krajského súdu) v napadnutom konaní je založená na tvrdení o jeho nečinnosti, ako aj neefektívnom postupe.

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 519/2023).

10. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Z § 5 ods. 1 Správneho súdneho poriadku vyplýva, že na konanie pred správnym súdom sa primerane použijú princípy, na ktorých spočíva Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). Pričom povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Zároveň podľa § 5 ods. 7 SSP správny súd sám určuje poradie jednotlivých procesných úkonov tak, aby konanie pred ním bolo rýchle a hospodárne.

11. Úlohou ústavného súdu bolo v danom prípade posúdiť, či v napadnutom konaní došlo k vzniku prietáhov, či ich vznik bol spôsobený primárne postupom správneho súdu (resp. pôvodne krajského súdu) alebo na ich vznik mal vplyv aj postup sťažovateľky, ako aj to, aký vplyv na priebeh napadnutého konania mala samotná povaha prejednávanej veci.

12. Pokiaľ ide o posúdenie kritéria právna a skutková zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že predmet napadnutého konania týkajúci sa posudzovania vplyvov na životné prostredie (v danej veci konkrétne prieskum rozhodnutia žalovaného, ktorým došlo k nevyklúčeniu odkladných účinkov rozkladov a k zamietnutiu rozkladov) tvorí štandardnú agendu správnych súdov, ku ktorej existuje relatívne ustálená rozhodovacia prax. Uvedené potvrdil aj samotný správny súd. Ústavný súd teda v rámci posudzovania tohto kritéria poznamenáva, že napadnuté konanie z hľadiska svojho charakteru nie je možné automaticky posúdiť ako zásadne zložitú. Na druhej strane je zaiste potrebné pripustiť istú mieru jeho skutkovej náročnosti, a to primárne pokiaľ ide o značný počet ďalších účastníkov konania (ako uviedol správny súd viac ako 800), čo zaiste má (negatívny) dopad na plynulosť konania. Avšak s poukazom na absenciu vykonania akéhokoľvek pojednávania v danej veci, zohľadniac pritom to, že napadnuté konanie trvá už viac ako 6 a pol roka, ústavný súd uzatvára, že už ani táto okolnosť v danej fáze konania nemôže byť ospravedlňujúcim dôvodom (primárne) nečinnosti správneho súdu.

13. V rámci posudzovania ďalšieho kritéria, a to správania sťažovateľky, ústavný súd na základe obsahu predloženého spisového materiálu dospel k záveru, že na ťarchu sťažovateľky nie je možné pričítať žiadne priet'ahy, teda sa nijak nepričinila o vznik priet'ahov v napadnutom konaní.

14. Tretím hodnotiacim kritériom je postup správneho (resp. pôvodne krajského) súdu. K tomu je potrebné v prvom rade uviesť, že už samotnú skutočnosť absencie prejednávania veci pred súdom, resp. že počas doterajšieho trvania napadnutého konania nebolo vydané meritórne rozhodnutie, je možné bezpochyby považovať za stav nezlučiteľný s obsahom práva na konanie bez zbytočných priet'ahov. V postupe ako pôvodne krajského súdu, tak aj v súčasnosti správneho súdu v napadnutom konaní ústavný súd po zhodnotení jeho priebehu identifikoval jednak úplnú nečinnosť, no zároveň (v prípade krajského súdu) aj jeho neefektívny postup.

15. Vo vzťahu k priebehu napadnutého konania ústavný súd dáva za pravdu správne mu súdu, že v jeho prvej fáze (od podania správnej žaloby 5. marca 2018 do konca roku 2019) postupoval krajský súd v zásade plynulo. V nasledujúcom období až do mája 2021 tiež síce vykonával úkony súvisiace s doručovaním jednotlivých podaní, avšak už v tejto fáze sa prejavil nie celkom efektívny postup (spočívajúci vo väčších časových odstupoch vo vykonávaní úkonov). Ku konštatovanej úplnej nečinnosti ako (pôvodne) krajského súdu, tak aj (v súčasnosti) správneho súdu ústavný súd dáva do pozornosti celé obdobie od mája 2021 až do súčasnosti. Počas tohto časového úseku v trvaní 3 a pol roka súd vo veci nevykonal (čo vyplýva z obsahu spisu) žiaden úkon vo veci. Ide o nečinnosť, ktorá podľa ústavného súdu jednoznačne zakladá dôvodnosť konštatovania existencie priet'ahov na strane vo veci konajúceho súdu (a ktorú automaticky, resp. v plnej miere nie je možné ospravedlniť ani už spomínaným značným počtom ďalších účastníkov konania).

16. Zároveň s poukazom na tvrdenia správneho súdu týkajúce sa značného počtu pridelených vecí v súvislosti s implementáciou tzv. novej súdnej mapy a neobsadenia sudcovských pozícií na správnom súde ústavný súd opakovane dáva do pozornosti, že od účastníkov konania obracajúcich sa na všeobecné súdy s dôverou, že bude v ich veci spravodlivo a včas rozhodnuté, nie je možné spravodlivo požadovať, aby „strpeli“ nedostatky na strane všeobecného súdu (resp. štátu) spôsobené zlou organizáciou práce či v dôsledku nedostatočného personálneho obsadenia súdov. Ústavný súd v zmysle už svojej konštantnej rozhodovacej činnosti zdôrazňuje, že štát je primárne zodpovedný za to, aby zabezpečil dostatočné personálne a materiálno-technické podmienky pre riadny výkon spravodlivosti a nedostatky v tejto oblasti v žiadnom prípade nesmú byť na ujmu právam účastníkov konania, v tomto prípade sťažovateľky. Po zhodnotení všetkých okolností prípadu preto ústavný súd dospel v danej veci k jednoznačnému záveru, že napadnuté konanie trpí priet'ahmi. Priet'ahy idú primárne na vrub postupu správneho (pôvodne krajského) súdu, a to v dôsledku primárne jeho nečinnosti, ako aj (v prípade krajského súdu) do istej miery neefektívnej činnosti. V napadnutom konaní sa nepostupovalo v intenciách čo najrýchlejšieho a efektívneho prerokovania a ukončenia veci. Ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že skutočnosť nevykonania pojednávania, resp. aj nevydanie žiadneho meritórneho rozhodnutia v priebehu už viac ako 6 rokov trvajúceho napadnutého konania je možné bezpochyby považovať za stav nezlučiteľný s obsahom práva na konanie bez zbytočných priet'ahov.

17. Vzhľadom na uvedené preto ústavný súd dospel k záveru, že postupom krajského súdu a následne aj správneho súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2

listiny, ako aj jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

18. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom správneho súdu (pôvodne krajského súdu) v napadnutom konaní, správne mu súdu prikázal, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka nachádza (bod 2 výroku nálezu).

19. Keďže ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo porušené, zaoberal sa aj žiadosťou sťažovateľky o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľka požadovala priznanie zadosťučinenia 3 325 eur, čo odôvodňovala poukazom na nečinnosť súdu (správneho a pred ním aj krajského), ktorá nebola ničím odôvodnená, a v tejto súvislosti aj na celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania v trvaní už viac ako 6 a pol roka bez vydania rozhodnutia vo veci. Tiež poukázala na predmet konania, ktorý má pre ňu veľký význam (výstavba diaľnice a možné poškodenie životného prostredia).

20. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (III. ÚS 103/2018). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia, pričom pri jeho určení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

21. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na tieto základné okolnosti. Prvou je zohľadnenie celkovej doterajšej dĺžky napadnutého konania (toho času v trvaní už presahujúcom 6 rokov), pričom pri jej posudzovaní zohľadnil najmä to, že v jeho priebehu nedošlo k vykonaniu ani jedného pojednávania (čím následne nemohlo dôjsť ani k vydaniu rozhodnutia). Na druhej strane zohľadnil, že napadnuté konanie vykazuje aj istý stupeň skutkovej náročnosti. Zohľadniac uvedené, ako aj skutočnosť, že sťažovateľka sa nijak nepričinila o vznik prietahov a stav jej právnej neistoty trvá, ústavný súd rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia sťažovateľke 2 000 eur (bod 3 výroku nálezu). Ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovel tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľka žiadala priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku nálezu).

VI. Trovy konania

22. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 856,75 eur (bod 4 výroku nálezu).

23. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [(ďalej len „vyhláška“); § 11 ods. 3, § 13a, § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti). Celkovo sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov 713,96 eur. Priznanú odmenu ústavný súd zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 142,79 eur, pretože právny zástupca sťažovateľky je platiteľom DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky).

24. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je správny súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. novembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu